

*Als democratie verandert in dictatuur
wat verandert er dan in jouw klas?*

ONDERWIJSDOMEIN BURGERSCHAPSVORMING

Scholen willen weer meer werken met boeken terwijl digitaal wordt gezorgd voor verdieping. Daarvoor is dit project bij uitstek geschikt. De basis is de historische jeugdroman [Het verlaten hotel](#) over waar gebeurd verzet & vriendschap van Amsterdamse leerlingen die in de Tweede Wereldoorlog van elkaar werden gescheiden door een muur. Hoofdpersoon Ronny, (later fotograaf Ronald Sweering) een van de aanvoerders van het kinderverzet, was echtgenoot van [Mirjam Elias](#), de auteur. Dit ontroerende, aangrijpende en spannende verhaal beslaat de hele periode van de Tweede Wereldoorlog en Holocaust. De moed en solidariteit tussen leerlingen van toen raakt lezertjes van nu. Met interactieve games en lesmodules met interactieve animaties verdiept hun kennis. Het beklijft mede door de continue switch naar nu. Bijvoorbeeld:

- propaganda toen, nepnieuws nu.
- censuur tegenover (pers)vrijheid.
- verraders die de klas onveilig maken toen, vrijheid te zeggen wat je denkt nu
- dilemma's over loyaliteit. Toen & Nu.
- van inclusieve geheime vriendschap in oorlogstijd naar: wat doe jij nu? Zoek je verbinding of ga ja voor verdeeldheid. Waarom? Wat is het effect van beiden?

Uniek op het gebied van educatie is onze artistieke benadering: een combinatie van klassieke kunstvormen als literatuur, beeldende kunst een

expositie en musical met de allernieuwste digitale technologieën die artistiek worden vormgegeven.

Doelgroep: BO: gr 7-8. **VO:** 1ste en 2de klas. Jongeren van 10-16 jaar.

A. 1. DIGITAAL LESMATERIAAL TE REALISEREN IN 2026 - 2029 **onderwijsdomein burgerschapsvorming**

- Vijf interactieve lesmodules met animaties, een ruimtelijke QR game en een multi user game.

Locaties: op school, internet, de bibliotheek en openbare ruimte op het Falckplein te A'dam voor KinderVerzet & Vriendschap Toen & Nu en elk schoolplein of sportveld.

1. Interactieve lesmodules met animaties voor in de klas

Het idee was van meet af aan: een vernieuwend - deels digitaal - kunstzinnig educatief project met geanimeerde lesmodules en games waarbij elk volgend element zorgt voor verdere verdieping. Op een eigentijdse artistieke manier actualiseren we het waargebeurde verhaal uit Het Verlaten Hotel. Hoofdpersonen zijn schoolkinderen die voor elkaar opkwamen. Ze bleven zelf nadenken, al maakte het propaganda offensief waaraan ze blootstonden dat niet makkelijk. Met de games en de lesmodules wordt de link expliciet gelegd naar het heden en confronteren we kinderen met hun eigen dilemma's nu.

Basis van de modules is de pilot die is te zien op Home kinderverzet.nl. En bij deze pilot maakten we ook gebruik van de inzichten die we opdeden bij de pilot voor de eerste game beschreven onder punt 3.

Thema's voor vijf interactieve modules met animaties voor in de klas zijn: Introductie in hoofdpersonen en het achtergrondverhaal, informatie over de Tweede Wereldoorlog en de opkomt van fascisme. Dan wordt er dieper ingegaan op discriminatie en uitsluiting en propaganda. Vervolgens over het effect van propaganda toen en nepnieuws nu en het verschil tussen democratie en dictatuur. Daarna komen op een speelse manier loyaliteit aan de orde en empathie. Dan de vraag hoe kinderen het verschil konden en kunnen maken. Van verzet en geheime vriendschap in WO II naar zelfstandig denken en loyaliteit nu. In elk item zitten spelelementen en kan historisch beeldmateriaal worden aangeklikt.

2. Multiple user game in de bibliotheek

Elke buurtbibliotheek heeft twee educatieve medewerkers. In Amsterdam gaat de OBA (Openbare bibliotheek Amsterdam) ons gehele project (boek, lesmodules, games, rondleiding etc) aan bieden aan buurtscholen. Ook begeleiden ze de uitvoering samen met leerkrachten. Afgezien van het boek is voor de OBA een belangrijk onderdeel de multi user game. Deze is helemaal gericht op de literaire historische jeugdroman *Het verlaten hotel*, de fictieve locatie van de game is het hotel maar de game wordt gespeeld in de bibliotheek.

Samen met hoofdpersoon Ronny die in het hotel opgroeit, ontrafelen leerlingen het geheim van het hotel-restaurant van zijn ouders: een verzetsbroeinest. Op speurtocht met Ronny door het hotel komen verschillende aspecten van vrijheid en democratie aan de orde. Bij toeval ontmoet Ronny een meisje dat in zijn slaapkamer onderduikt als hij bij oma

moet slapen. In een kruipruimte boven het plafond in het restaurant ontdekt hij onderduikers voor dwangarbeid. Zij vertellen dat de fascistische economie draait op roof en slavenarbeid. In zijn speelkamer komt hij erachter dat zijn vader formulieren vervalst, onderduikers verbergt. In het restaurant wordt vergaderd voor het illegale Parool. Op zolder vindt hij de geheime bergplaats van de camera van zijn vader en hij maakt zijn eerste persfoto's van de eerste Canadese verkenningseenheid die de stad inrijdt. Hij verwijdert de foto's van een NSB fotograaf voor Volk en Vaderland en hangt de zijne op. Uiteraard komen overal ook filmpjes bij en historisch beeldmateriaal.

3. Ruimtelijke QR game voor het Plein KinderVerzet & Vriendschap Toen & Nu in Amsterdam en op schoolpleinen in heel Nederland

In deze game ontmoeten spelers hoofdpersonen uit de historische jeugdroman *Het verlaten hotel* waarbij ook het heden wordt betrokken. De nieuwe ruimtelijke game

ontwikkelen we op locatie aan de achterkant van de school uit *Het verlaten hotel* bij de acht andere kunstwerken van Merijn Bolink. Deze game die ook gespeeld kan worden op elk schoolplein in Nederland wordt het sluitstuk van het hele project. Er zit een sterk spelelement in.

Spelers lopen door het [beeldenparcours](#) van de Poort van Verbinding naar de Poort van de Toekomst, onderweg ontmoeten ze personages uit *Het verlaten hotel* die hen morele dilemma's laten oplossen, met hen knikkeren etc. Steeds komt ook het heden aan bod. Voor de leerkracht blijkt of en hoe leerlingen bij het oplossen van deze dilemma's de opgedane projectkennis hebben verinnerlijkt.

Bij het intensieve ontwerpproces van games en modules bouwen we voort op ervaring die we opdeden tijdens de pilots voor de lesmodule en de AR game bij de muur. Animatiestudio Phunk Studio en ontwerpbureau Blixem Media, beiden zowel technisch als creatief ervaren en zeer getalenteerd, zijn actief in het ontwerpproces samen met auteur / historicus Mirjam Elias (initiator en voorzitter van Stichting KinderVerzet & Vriendschap Toen & Nu) die het script schrijft. We maken daarbij gebruik van haar beeldmateriaal en jarenlange ervaring met schoolbezoeken samen met hoofdpersoon fotograaf Ronald Sweering, haar echtgenoot. Op haar beurt maakt ze de inhoud met en ons team leerkrachten en hun leerlingen die zij in elke vervolgfase raadpleegt.

A 2 Disseminatie: presentaties, publiciteit, promotie.

- Tussentijdse en eindpresentatie
- promotiecampagne onderwijsdomein burgerschapsvorming en algemeen.
- eindejaarsmusical

- Tussentijdse presentaties

De games en de modules testen we op scholen. Met de betrokken leerlingen, presenteren we voor hen, ouders, buurt, bibliotheekmedewerkers en passanten tussenstanden met een bescheiden evenement in april 2026 en 2027 (zoals bij de presentatie van de [pilots in 2024](#) met steun van gemeente Amsterdam.) Locatie: Plein kinderverzet & vriendschap in de Falckstraat en de centrale bibliotheek Amsterdam.

- Promotiecampagne gericht op het onderwijsdomein burgerschapsvorming en publiciteit algemeen.

In eerste instantie richten we onze promotie najaar 2026 en in 2027, samen met de OBA, op de primaire doelgroep van leerkrachten en docenten binnen het verplichte onderwijsdomein burgerschapsvorming via platforms, vakbladen en socials. In elke buurtbibliotheek onderhouden twee educatieve medewerkers contact met de scholen in de buurt. Zij begeleiden het project in heel Amsterdam waar ze het aanbieden aan alle scholen. Gezamenlijk ontwikkelen we flyers en filmpjes voor buurtbibliotheken om lokale scholen te informeren waarmee ze contact onderhouden. Ook voorzien we hen van persberichten voor lokale media en filmpjes voor op hun socials. Tegelijk worden alle bibliotheken in het land trapsgewijs benaderd, te beginnen met de G4 Vandaar uit gaat het naar regionale bibliotheken.

In 2028 intensiveren we de promotie met een landelijke campagne via socials en reguliere media waaronder dag- en weekbladen, Jeugdjournaal etc. Het 4-5 mei Comité Belofde ons project te promoten in al haar uitingen evenals uitgeverij Querido.

- Evenement in 2028

De maakfase van modules games en hopelijk ook het platform sluiten we af met een evenement in 2028: Falckstraat. Tegen die tijd is het project al in veel scholen operabel.

s Morgens presenteren we op grootse wijze multi user en QR games en lesmodules met animaties in aanwezigheid van burgemeester Halsema, kinder- en oud-burgemeester Job Cohen. Bekende artiesten, muziek, zelf gemaakte gedichten en tekeningen van en met leerlingen, ouders, buurt, sponsors, burgemeester en gasten. Het plan is in de middag een opvoering van de eindejaarsmusical in het Nwe de la Mar theater.

5. Eindejaarsmusical op school

Haar script (destijds gemaakt voor het Haagse Zeeheldentheater) bewerkt de auteur tot eindejaarsmusical met een zeer actueel thema: inclusie. Toen & nu. Kinderen maken met hun juf een voorstelling over *Het verlaten hotel*. Ineens gaat het niet meer over

toen. De hoofdrolspeelster van Palestijnse afkomst mag van haar broer niet omgaan met haar tegenspeler die een Joodse achtergrond heeft. In de musical komt het uiteindelijk goed met deze eigentijdse Romeo en Julia...

De VandenEnde Foundation kende een ontwikkelsubsidie toe voor het script waarna een aanvraag kan worden ingediend voor de uitvoering, ook bij andere fondsen. Ook bood de Foundation aan zich te beijveren voor opvoeringen in het Nieuwe de la Mar theater.

6. Expositie in OBA en Verzetsmuseum

De OBA bood haar expositieruimte aan voor het basismateriaal van de bestaande expositie ter gelegenheid van de eindpresentatie van in 2028. Het Verzetsmuseum maakt over enkele jaren een [expositie](#) waarvoor auteur en stichting materiaal beschikbaar stellen. Idee is ook om sommige props permanent een plek te geven. Over de vraag hoe een en ander ook bij dit museum kan worden geborgd zijn onze ambassadeur Job Cohen, voormalig burgemeester en 4 en 5 mei Comité-voorzitter en projectleider Mirjam Elias in overleg.

7. Interscholair platform

Op [kinderverzet.nl](#) bouwen we een beveiligd platform waarop leerlingen filmpjes kunnen uploaden van projectopdrachten of een discussie in de klas. Dit zien wij als een vitale aanvulling op het geheel. Uit onderling contact over hun filmpjes tussen leerlingen in uiteenlopende woonwijken die elkaar doorgaans zelfs niet treffen bij sportclubs, organiseren we vriendschapsbanden tussen scholen vergelijkbaar met die tussen steden. Samen met groepjes leerlingen van totaal verschillende scholen kunnen educatieve medewerkers in de bibliotheken debatten organiseren over dingen die deze leerlingen bezighouden, waaronder wederzijdse vooroordelen. Dit plan heeft giga veel potentie.

B Basis. Reeds gerealiseerd:

Boek *Het verlaten hotel*, voorleesvideo's, schoolbezoek, lesbrieven, beeldende kunst, website [kinderverzet.nl](#), pilot lesmodule met animaties, pilot AR game, basis expositie en basis musical. **Locaties: Op school, Stadsarchief, openbare publieke ruimte en internet.**

1. Historische jeugdroman

De OBA beschouwt *Het verlaten hotel* als een literaire klassieker voor de jeugd. Bovendien is het de enige historische jeugdroman die de héle Tweede Wereldoorlog beschrijft. Lezers maken dus ook de afbraak van democratie mee, het proces van uitsluiting, alles vanuit kinderperspectief. *Het verlaten hotel* blijkt bovendien aan te slaan bij volwassenen en kan dus ook in volwassenenonderwijs de leesvaardigheid helpen verhogen en tegelijk

gespreksstof bieden.

Elke leerkracht kan *Het verlaten hotel* uiteraard voorlezen en beeldmateriaal tonen op [mirjamelias.nl](#) of [kinderverzet.nl](#)

dit is het mooiste oorlogs boek dat ik ooit heb gelezen.

2. Auteur leest voor op video

Alternatief voor voorlezen is: op [video](#) samen [fragmenten](#) uit elk hoofdstuk bekijken waarin [auteur](#) Mirjam Elias zelf voorleest bij haar thuis. Tussendoor laat ze een schat aan historisch beeldmateriaal zien over de Tweede Wereldoorlog en allerlei authentieke items uit *Het verlaten hotel*. Met cliff hangers stimuleert ze om zelf verder uit te lezen. Voor docenten is er een lijst van hetgeen ze laat zien.

3. lesbrieven

Een klassieke [lesbrief](#) (die kan worden vervangen door modules en games), auteur komt

op [schoolbezoek](#) en / of geeft een [rondleiding](#) langs locaties uit het boek. Bij het [Stadsarchief](#) kunnen documenten worden ingezien die voor haar onderzoek zijn gebruikt.

4. Beeldende kunst KinderVerzet & Vriendschap Toen & Nu

Met beeldend kunstenaar Merijn Bolink realiseerden we negen speelse [kunstwerken](#) KinderVerzet & Vriendschap Toen & Nu met handen als symbool voor inclusie, solidariteit, verzet en vriendschap Toen & Nu.

Locatie: plein van waar gebeurd kinderverzet in de A'damse Falckstraat.

Bij het kunstwerk dat de muur in Ronny's school symboliseert, de [AR-game](#) worden gespeeld over waargebeurd kinderverzet in zijn school. De muur verandert in een personage. Spelers stappen erdoorheen en belanden in een oude schoolklas aan de achterkant. Telkens als ze klikken op een item uit *Het verlaten hotel* start een animatie en geven Ronny en Louise (kinderverzetsleiders) uitleg. Waarom en hoe ze voor hun schoolvrienden aan de achterkant opkwamen. Over hun keuzes en dilemma's, over de eerste stripheld Dick Bos die zich verzette tegen onrecht. Het eindigt met vragen en opdrachten o.a. over uitsluiting en inclusie nu. De game is ook beschikbaar op [kinderverzet.nl](#) [Onthulling](#)

6. Website

De website [kinderverzet.nl](#) is speciaal ontworpen voor het project. De site gaat als basis dienen voor genoemd beveiligd interscholair platform waarop kinderen van scholen uit zeer diverse buurten filmpjes kunnen uitwisselen.

7. Pilot Module

Pilot voor de [interactieve educatieve modules](#), zie trailer op HOME [kinderverzet.nl](#)

8. Expositie

Een [expositie](#) die kan worden aangevraagd en gerealiseerd met o.a. Ronny's knikkerzak en authentieke speelgoedindiaantjes, hotel servies, zelf gemaakt oorlogsspeelgoed, schoolschriften en inktpotten van weleer, militaria, knijpkatten, allesbranders etc. [Exposities](#) stonden in stadhuizen, bibliotheken, boekwinkels, in scholen kunstcentra en buurthuizen in heel Nederland.

9. Musical

Op verzoek van het Haagse Zeeheldentheater schreef Mirjam Elias een [musical](#) over *Het verlaten hotel* speciaal gericht op een diverse groep kinderen uit heel Den Haag en van alle leeftijden en 3 volwassen acteurs. Deze wordt nu bewerkt tot eindejaarsmusical.

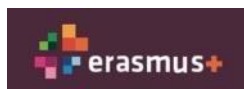
10 Stichting met ANBI status

Last but not least: [Stichting KinderVerzet & Vriendschap Toen & Nu](#). draait zonder overhead op hoog gekwalificeerde profs. Op vrijwillige basis genereren we tevens opdrachten voor jongere kunstenaars, studio's en muzikanten.

C. 2029: VAN AMSTERDAM VIA NEDERLAND NAAR EUROPA

Een derde van de Europese jongeren denkt dat een autocratie of dictatuur beter functioneert dan democratie. Educatie over dictatuur, democratie en inclusie is niet alleen hoogst actueel maar ook noodzakelijk.

Om dit Amsterdamse project via de bibliotheken in Nederland uit te rollen en vervolgens naar Europa wordt - op termijn - subsidie aangevraagd in het kader van Erasmus+ . Met steun van de ambassadeur van het project en onze coördinator externe contacten, oud burgemeester en voormalig voorzitter 4 en 5 mei Comité **Job Cohen**. Er zijn al contacten met scholen in Berlijn en Brussel. Het digitale interscholair platform zal een belangrijke rol gaan vervullen bij deze Europese uitwisseling.

D. ALGEMEEN, ACHTERGROND-INFO

1. Draagvlak en werkwijze

Het nieuwe educatieve materiaal wordt ontwikkeld middels co-creating met de doelgroep. Docenten en leerkrachten in de onderwijsgroep van onze stichting bepalen thema's en inhoud in samenspraak met auteur Mirjam Elias. Met animatiestudio Phunk en programmeur van Blixem Media vertaalt Elias dit naar een conceptvorm voor nieuwe modules en games. Die gaat terug naar de onderwijsgroep waarna hun commentaar wordt verwerkt. Dan volgen testen in de klas en verzamelen we feedback op een aantal scholen. In de testperiode filmen enkele leerlingen belangrijke momenten voor de website, het platform, social media, de promotiecampagne of de project evenementen. De feedback wordt beoordeeld door de onderwijsgroep en vervolgens in samenspraak met Elias door de studio's verwerkt in de modules en games waarna deze hun definitieve vorm krijgen.

Uitvoering gebeurt door docenten, leerkrachten en educatieve medewerkers van bibliotheken. Er wordt een handleiding ontwikkeld in samenwerking met de afdeling educatie van de OBA, partner van [Stichting KinderVerzet & Vriendschap Toen & Nu](#). Ilse Boellaard, directeur van [De Kleine Reus](#), ambassadeur onderwijs van project KinderVerzet & Vriendschap Toen & Nu. Evenals als Remco van Beverloo leerkracht van de Maas en Waalschool participeert haar school in de test en feedback van lesmodules en games. Via haar koepel O.O.A. enthousiasmeert Boellaard ook andere scholen om zich te verbinden aan het project. Modules en games worden gepresenteerd op het plein voor KinderVerzet & Vriendschap Toen & Nu bij een evenement tussen de gelijknamige kunstwerken. (Meer: punt A3) Via de bibliotheken zal een heel netwerk ontstaan van betrokken scholen.

2. Jarenlange ervaring

De basis voor interactieve lesmodules met animaties en de AR games is gelegd door historicus / auteur / docent en verhalenverteller Mirjam Elias en hoofdpersoon Ronny, fotograaf Ronald Sweering, haar echtgenoot. Gedurende vele jaren deden ze didactische ervaring op met hun audiovisueel materiaal tijdens schoolbezoeken (zo'n 200) door heel Nederland. Vaak georganiseerd door buurthuizen (Amsterdamse Spaarndammerbuurt) of een groep scholen zoals in Friesland (rond dorpen bij Burum en Visvliet) of in Rotterdam o.a. 't Landje, Den Haag Princesseschool en diverse scholen in

de Schilderswijk, Laakkwartier en Marlot, Haarlem, Brabant Oisterwijk, Wageningen en Heemstede) of lokale culturele-educatieve organisaties (bijvoorbeeld kunsteducatie Walcheren en Mocca Amsterdam). Met hun verhalen en audiovisuels zorgden ze voor verdieping van het geleerde in *Het verlaten hotel*.

Ze werkten van meet af aan interactief, reageerden met verhalen, anekdotes en beeldmateriaal op vragen, switchten van passages uit *Het verlaten hotel* naar nu. Herhaaldelijk ook ontvingen ze tientallen klassen in hun tentoonstelling die nu eens was ingericht in een bibliotheek of kunsthuis (OBA, centrale bibliotheek Den Haag, Sluis, Middelburg, Vlissingen) dan weer een gemeentehuis (Kapelle) of boekhandel (Middelburg, Uitgeest, Weesp)

In de loop der jaren ontwikkelden ze, mede op basis van feedback van leerkrachten en leerlingen, steeds meer audiovisueel educatie-materiaal. Deels informatief over de hoofdpersonen uit *Het verlaten hotel*, de oorlog en fascisme. Deels over kinderdilemma's in oorlogstijd en ook over nu: wat zou jij doen? Wat doe jij nu? Het duo werd steeds teruggevraagd omdat leerlingen elkaar na hun bezoek met meer respect bejegenden en ze durfden pestkoppen aan te spreken. Op scholen waar tussen nazaten van nieuwkomers en anderen spanning heerste, haalden ze de angel uit de discussie. Waar antisemitisme de boventoon voerde ontstond een gesprek. Een moslimjongen vroeg of haat over kon gaan. Hij was namelijk van Willy (het onderduikertje in een kelder met wie Ronny dagelijks speelde) en de 'achterkanters' gaan houden. Dat snapte hij niet. Ze waren immers joods en hij haatte alle joden. Zo ontstonden gesprekken. Gaat het bij een cadeautje om de verpakking of de inhoud? Gaat het om de groep waartoe iemand hoort of om diegene? Iedereen kan voor- of achterkanter worden, empathie stimuleren vinden we belangrijk...

De ervaring en kennis die auteur en hoofdpersoon (inmiddels overleden) verwerkten en vorm gaven in hun materiaal draagt Mirjam Elias nu over. Ze inspireert jonge vormgevers om haar educatieve materiaal te moderniseren en digitaliseren gebruikmakend van opgedane inzichten. Bedoeling is leerkrachten en docenten in staat te stellen - bijgestaan door educatieve medewerkers van bibliotheken - het project zelfstandig te doen en aldus duurzaam te borgen.

3. Wij voorzien in leemtes

Met het verleden als vertrekpunt en de toekomst als reisdoel voorzien we in een duidelijke leemte binnen het huidige educatieve aanbod rond democratie, vrijheid, holocaust en Tweede Wereldoorlog. Bestaand materiaal legt de nadruk op feitenkennis, terwijl er juist behoefte is aan educatie die leerlingen helpt begrijpen hoe kwetsbaar democratie is en welke morele keuzes individuen – ook kinderen – moeten maken wanneer vrijheid onder druk staat. O.a. door VWS is extra geld vrijgemaakt voor educatieve projecten over WOII omdat er behoefte is aan vernieuwend lesmateriaal en activiteiten op dit gebied. Ook is een nationale campagne opgezet met CJP om scholen extra te stimuleren om meer te doen met WOII en educatie. Diverse kranten (o.a. Telegraaf) citeerden leraren dat er meer lesmateriaal moet komen. Docenten gaven aan dat ons lesmateriaal vernieuwend is alleen al vanwege het andere perspectief vanuit kinderen uit zowel verzetskring, NSB en Joodse milieus.

Kinderen leren het beste door verhalen, daarom switchen we vanuit voorbeelden uit het waargebeurde verhaal in de roman steeds naar Nu. Wat doe jij? Kijk je weg, toe of kom

je in actie? Ons perspectief is niet alleen herdenken of nieuwe lesstof bieden over WOII en holocaust. Er is een duidelijke actiecomponent: wat kan deze informatie voor ons betekenen? Wat kun je doen? nu? Deze invalshoek van actieve verwerking en reflectie, is bij het nieuwe, verplichte onderwijsdomein burgerschapsvorming belangrijk. In modules en games zit bijvoorbeeld een opdracht over de Nieuwe Nazi- orde in WOII. Op een kaart zie je concentratiekampen voor fabrieksmatige vernietiging van zondebokken. Rond industriecentra en fabrieken wemelde het van concentratiekampen waar tot slaaf gemaakten uit heel Europa werden afgebeeld en uitgehongerd. De fascistische oorlogsindustrie dreef op dwangarbeid, op slavernij en roof. Wij verbinden feitelijke kennis over die periode met de democratie van nu in een vernieuwende aanpak. Met een geïntegreerde aanpak voorzien we in een leemte in het onderwijsdomein burgerschapsvorming met: een waargebeurd verhaal gebaseerd kinderboek, lesmodules voor in de klas een educatieve game bij een kunstwerk, in de bibliotheek en een slotgame bij alle kunstwerken op het Falckplein van KinderVerzet & Vriendschap Toen & Nu die ook op elk schoolplein of voetbalveld gespeeld kan worden. Deze combinatie van literatuur, kunst en technologie stimuleert actieve verwerking en sluit aan bij de doelen van burgerschapsvorming. Leerlingen ervaren hoe censuur, angst en groepsdruk een klas veranderen. Ze onderzoeken wat dit betekent voor hun eigen handelen nu.

Doordat Het verlaten hotel de hele Tweede Wereldoorlog beschrijft maakt de lezer / gamer mee wat er in Ronny's klas verandert als vrijheid van meningsuiting en de pers als eerste onder vuur komen te liggen in de dictatuur die wordt gepropageerd als Nieuwe Orde. Dat merkt Ronny op school. Hij kan ineens niet meer zeggen wat hij denkt. Zelfs de juf niet. Er blijken verklikkers in de klas te zitten. Hun ouders kunnen zorgen dat de jouwe worden opgepakt, dus kijkt Ronny wel uit.

De positieve rolmodellen van toen die zich niet lieten uitspelen tegen elkaar maken leerlingen van nu duidelijk hoezeer ook zij een verschil kunnen maken. Noodgedwongen kwamen leerlingen van toen erachter wat democratie in hun dagelijks leven betekent. Hoe zit dat nu?

Dit project vult bovendien een inhoudelijke leemte met het perspectief van kinderen in en rond het verzet, inclusief kinderen uit NSB-gezinnen en twijfelaars. Dit bredere en minder bekende perspectief vergroot het begrip van de complexe sociale omgeving waarin vervolging en collaboratie konden ontstaan.

4. Innovatief

Met onze artistieke werkwijze en de inzet van digitale technologie in een fraaie vormgeving bieden we een vernieuwende, toegankelijke en indringende vorm van educatie over de waarde van democratische grondrechten. Daarmee vergroten we het historisch besef én - mede door de focus op de omgeving van zondebokken - versterken we democratische waarden bij een nieuwe generatie leerlingen.

Uit de feedback van leerkrachten en het feit dat de Centrale OBA ons ook landelijk zal promoten bij bibliotheken terwijl ze zich met de afdeling educatie actief aan ons project verbinden, wordt dit bevestigd. De innovatieve manier waarop wij de Tweede Wereldoorlog verbinden met de actualiteit voorziet in een behoefte. De sfeer in de klas verandert wezenlijk door de impact van dit verhaal.

Dat bleek onder meer in april 2025 bij de presentatie van de pilot module en bij de onthulling in 2024 tussen de beelden in de Falckstraat op het plein KinderVerzet &

Vriendschap Toen & Nu. De leerlingen die de pilots hadden getest en het boek gelezen, droegen eigen gedichten voor over haat en de eindeloze herhaling van wraak of over vrijheid. Ook exposeerden ze hun tekeningen. Uit hun aandacht anderhalf uur lang in de regen sprak een enorme betrokkenheid.

De centrale projectvraag is hoogst actueel:

*Als democratie verandert in dictatuur,
wat verandert er dan in jouw klas?*

[Stichting KinderVerzet & Vriendschap Toen & Nu](#) (ANBI) heeft als missie Kinderen aanmoedigen meer voor elkaar op te komen. Sluit niemand uit maar zoek verbinding. Organisatie en inhoudelijke aansturing gebeurt op vrijwillige basis door hoog gekwalificeerde profs. Er is geen overhead.

COMITÉ van AANBEVELING

Job Cohen, ambassadeur Stichting KinderVerzet & Vriendschap Toen & Nu

Itay Garmy & Sheher Khan

Barbara Barend

Said Bensellam & Lodi van de Kamp

Ahmed Marcouch

Humberto Tan

SPONSOREN

vele particulieren &

